

INLICHTINGEN
SAMENVATTING

(I S A M)

1177

Afdeling: Inlichtingen en
Veiligheid.

's-Gravenhage, 21 januari
Prins Clauslaan 8
Tfn 81 43 21

Nr. : AIV/0964/A-77

Aan:
Zie verzendlijst

INLICHTINGENSAMENVATTING
(ISAM 1/77)

Deze ISAM is een nationaal inlichtingendocument.
Behoudens voorafgaande toestemming van het Hoofd
van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van
de Luchtmachtstaf mag de inhoud niet

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. ten overstaan van buitenlanders in discussie
worden gebracht;
- c. worden gekopieerd.

VERZENDLIJST (behorende bij Inlichtingsamenvatting nr. 1/77,
d.d. 21 januari 1977.

<u>Aan:</u>	<u>Ex.nr.:</u>
Chef Staf (Luchtmacht) van de Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1 1)
Chef Defensiestaf t.a.v. Hoofd SIDS	2
C- CTL	3
C- Vlb Soesterberg	4
C- Vlb Leeuwarden	5
C- GPLV/Vlb Deelen	6
C- Vlb Volkel	7
C- Vlb Eindhoven	8
C- Vlb Twenthe	9
C- Vlb Gilze Rijen	10
C- 12GGW	11
C- 3GGW	12
C- 5GGW	13
C- CRC/MILATCC	14
C- LVM Groep	15
C- 1LK t.a.v. C- ASOC	16+17
C- CLO	18 t.e.m. 20
C- LIMOS	21
C- LETS)	22
C- KKSL)	
C- KLS tevens Vlb Ypenburg	23
Directeur Luchtmacht Stafschool	24
Lumat [redacted]	25 1)
LuLaMarat [redacted]	26 1)
LuLaMarat [redacted]	27 1)
MaLumat [redacted]	28 1)
Lumat [redacted]	29 1)
LaLumat [redacted]	30 1)
LaLumat [redacted]	31 1)
LuLumat [redacted]	32 1)
LaLuMarat [redacted]	33 1)
LaLuMarat [redacted]	34 1)
[redacted]	35

<u>I.a.a.:</u>	
Voorzitter van het Comité Verenigde Inlichtingen- diensten Nederland	36
Hoofd MARID	37
Hoofd LAMID	38+39
Hoofd IDB t.a.v. Lu-Liaison Officier	40
DPKLu	41
DMKLu	42
HPMV d.t.v. CDS	43

	<u>Ex.nr.:</u>
NMR-Neth. SHAPE t.a.v. Maj [REDACTED]	44
NMR-Neth. AFCENT t.a.v. Maj [REDACTED]	45
NAK-2ATAF t.a.v. Lt-Kol [REDACTED]	46
Neth. Support Unit AAPCE t.a.v. Lt-Kol [REDACTED]	47
C- 1LVG	48

Intern aan:

BDL - Plv.CLS - Sous-Chef Operatiën - Sous-Chef Plannen -	49
H- Afd.Ops Directie	} ter circulatie
H- Afd.Lu Bedr.Veiligheid	
H- Afd.Verbindingen	
H- Afd.Ops Behoeften	51
H- Afd.Plannen	52
DEB - SCFin - SCAut - SCOrg	53
H- Sectie Contra Inlichtingen	54
Archief Afd. Inlichtingen en Veiligheid	55

-
- 1) ter info, daarna retour aan het Hoofd van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van de Luchtmachtstaf.
  - 2) ex. 19 en 20 ter info, daarna retour aan het Hoofd van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van de Luchtmachtstaf.

I N H O U D S O P G A V E

	<u>Blz.:</u>
<u>HOOFDSTUK I - FEITEN EN ONTWIKKELINGEN</u>	I.1
<u>Warschaupact lsk en lvd middelen tegenover Centraal Europa</u>	I.1
<u>Vlieg- en oefenactiviteiten in de DDR, Polen en Tsjecho- slowakije</u>	I.1
<u>Averechts effect van langdurige vliegstiltes bij de WP lsk</u>	I.1
<u>Vliegtuigvervangingsprogramma</u>	I.2
<u>Nieuwe aanduiding Sowjet lsk in Polen</u>	I.2
<u>Mogelijk nieuw l/g wapensysteem voor de FITTER-D</u>	I.2
<u>Gebruik van autobahnstrip door de NVA lsk</u>	I.3
<u>Renovatie NVA-vliegveld DREWITZ</u>	I.3
<u>Verdere invoering van het SA-6 g/l gw systeem bij de Sowjet gsk in Hongarije</u>	I.4
<u>Het SA-9 g/l gw systeem bij de Hongaarse gsk</u>	I.4
<u>Verdere invoering van het SA-6 g/l gw systeem bij de GSVG</u>	I.4
<u>Warschaupact lsk tegenover de Zuideuropese Sector</u>	I.4
<u>FLOGGERS voor de Bulgaarse Luchtmacht</u>	I.4
<u>Nieuw materiaal voor Roemeense krijgsmacht in ruil voor mogelijke politieke concessies aan de Sowjet Unie</u>	I.5
<u>Midden Oosten</u>	I.5
<u>Sowjet vliegtuigleveranties aan Irak</u>	I.5
<u>Activiteiten Egyptische Luchtmacht bijna weer op normale niveau</u>	I.6

HOOFDSTUK II - ONTWIKKELINGEN BIJ DE WP LSK IN DE TWEEDE
HELFT VAN 1976

Blz.:
II.1/II.24
bijl. (11

HOOFDSTUK III - INTERCEPTIETECHNIKEN BIJ DE WP LUCHT-
VERDEDIGING

III.1/III.
bijl. (2 t

HOOFDSTUK IV - POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

IV.1/IV.8

HOOFDSTUK V - VOORKOMEN IS BETER .....

V.1/V.3

HOOFDSTUK VI - INHOUDSOPGAVE ISAM 1976

VI.1/VI.26

25

Joegoslavië en de blokvrijheid.

1. In december j.l. is Maarschalk Josip Broz Tito van Joegoslavië t.g.v. de viering van het 35-jarig bestaan van de Joegoslavische strijdkrachten de graad van doctor in de militaire wetenschappen verleend. Bij die gelegenheid is Tito als opperbevelhebber van het leger uitvoerig ingegaan op de rol van het nationale bevrijdingsleger in de Tweede Wereldoorlog. Met name bestreed hij de voorstelling als zouden de Joegoslavische legers destijds slechts instaat zijn geweest tot het voeren van een partizanenstrijd. Tito pakte in zijn rede flink uit tegen m.n. Bulgaarse pogingen om de Joegoslavische bevrijdingsoorlog tot een verzetsbeweging te reduceren. Tito wijst er daarentegen op, dat de gewapende strijd in Joegoslavië nimmer gevaar liep tot het niveau van guerilla-oorlogvoering of tot het niveau van een verzetsbeweging af te zakken. Georganiseerd door de CP en onder voortdurende uitwerking van principiële vraagstukken van strategie en tactiek had de gewapende strijd, aldus Tito, reeds in het jaar 1941 het karakter aangenomen van een bevrijdingsoorlog.

2. Door de nadruk te leggen op de gebeurtenissen aan het einde van de Tweede Wereldoorlog tracht men nochtans (van Sowjetzijde en in Bulgarije) de bijdrage van individuele landen aan de strijd tegen het fascisme nog steeds te verdoezelen. Tito onderstreept, dat toen in juli 1944 de operaties voor de bevrijding van Servië begonnen en het Rode Leger aan de oostgrens van Joegoslavië gearriveerd was, reeds tweederde deel van het Servische grondgebied door het nationale bevrijdingsleger van Joegoslavië bevrijd was. Zorgvuldig zet Tito uiteen, dat na het akkoord dat hij in september 1944 te Moskou bereikte eenheden van het 3e Oekraïense Front en van het nationale bevrijdingsleger van Joegoslavië het oostelijk deel van Servië gezamenlijk bevrijdden. Het aandeel van de Bulgaarse troepen die (onder commando van het 3e Oekraïense Front) eveneens op Joegoslavisch grondgebied tegen de Duitsers vochten was volgens Tito evenwel nauwelijks van belang. In hun deelname had hij slechts

bewilligd om te

bewilligd om te voldoen aan een Bulgaars verzoek om dit land een kans tot rehabilitatie te geven. Bulgaarse beweringen als zou Joegoslavië zelfs in de eindfase van de operaties geen strijdkrachten hebben gehad noemt Tito "buitengewoon stompzinnig". Over politieke kwesties van wederzijds belang werden wij het destijds, zo voegt hij toe, gemakkelijker eens dan tegenwoordig. Aangaande de rol van het Rode Leger stelt Tito dat niet ontkend kan worden dat het Rode Leger samen met het nationale bevrijdingsleger van Joegoslavië een gewichtige rol speelde bij de bevrijding van Belgrado en van Oostelijk Servië, maar dat "wij vanaf 1941 ook het Rode Leger hielpen door met onze strijd vele vijandelijke divisies te bedwingen".

3. De huidige defensie-inspanningen van Zuidslavië, welke in de eerstkomende jaren nog sterker op uitrusting van het leger met de modernste wapens gericht zullen zijn en op de verdere doorvoering van het principe van de "algemene volksverdediging", plaatst Tito geheel in het kader van de politiek van niet-gebondenheid van zijn land. De niet-gebonden landen noemt hij de voornaamste kampioenen van "gelijke betrekkingen, vrij van discriminatie en inmenging in de interne aangelegenheden van anderen. In weerwil van de lessen uit de Tweede Wereldoorlog is machtspolitiek, op blokverdeling gebaseerd, een veelvoorkomend verschijnsel in de internationale betrekkingen gebleven, aldus Tito. Uiteraard wenst Joegoslavië niet slachtoffer of object van die machtspolitiek (van Oost en West) te worden. Vrede en veiligheid in het Middellandse Zeegebied en de Balkan maken deel uit van de vrede en veiligheid in Europa en van de wereldvrede. Joegoslavië zal daarom, zoals voorheen, al het mogelijke doen om op grondslag van de politiek van niet-gebondenheid vriendschappelijke betrekkingen en samenwerking met alle landen te ontwikkelen in het bijzonder met aangrenzende landen, en wel op basis van de principes van onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit. Daarmee worden, aldus Tito, op de concreetst mogelijke wijze de letter en de geest van Helsinki geïmplementeerd. Uit Tito's betoog blijkt dat, ook de vooral op staatsniveau verbeterde betrekkingen met de SU, althans in Joegoslavische oger

geen andere betekenis

geen andere betekenis hebben dan uit een oogpunt van versterking van de Joegoslavische veiligheid. Uitingen van Westerse bezorgdheid over de Joegoslavische veiligheid worden aan Joegoslavische zijde al gauw naar hun machtspolitieke betekenis beoordeeld en als uitingen van "onheilsprofeten" afgewezen. Door Moskou lijken zij te worden verwelkomd om eraan te kunnen herinneren, dat de zaak van de Sowjet-Joegoslavische vriendschap "verdedigd" moet worden. Zoals uit Tito's verdediging van de blokvrijheid van zijn land tegen wat hij noemt de machtspolitieke blokken blijkt, waarschuwt hij in feite dat de onafhankelijkheid van Joegoslavië niet alleen vanuit het Oosten, maar ook vanuit het Westen zou kunnen worden bedreigd. Tito's onafhankelijke opstelling jegens Moskou impliceert geenszins, zoals wel eens te gemakkelijk wordt vermoed, dat Joegoslavië nauwere banden met het Westen wenst. Als toegewijde marxisten percipiëren tal van Joegoslavische politieke leiders op lange termijn een zeer reële economische en politieke dreiging uit het "kapitalistische en imperialistische" Westen. Waarschuwingen en "strijd" zowel tegen anarcho-liberalen als cominformisten, tegen Westerse liberale tendenzen zowel als neo-stalinistische gaan dienovereenkomstig samen. Inzake vraagstukken van internationale politiek is de overeenstemming tussen Joegoslavië en de SU, m.n. in de Midden-Oosten-kwestie, bovendien vaak aanzienlijk groter dan met het Westen. Voor wat voor Joegoslavië een nationaal veiligheidsbelang is - een blokvrij Europa, (regionale) ontwapeningsmaatregelen - maakt ook Moskou, zij het slechts verbaal en in propagandistische zin, campagne.

4. Zoals bij het bezoek van partijleider Breznjew aan Joegoslavië in september 1971 het geval was, is ook tijdens het jaarvriendschapsbezoek van Breznjew aan Belgrado (november 1976) Joegoslavië's recht op de "eigen weg naar het socialisme" erkend en met nadruk de Verklaring van Belgrado (1955) opnieuw onderschreven. In 1971 gelukte het de SU bovendien het principe van het "socialistische internationalisme" (de plicht de socialistische verworvenheden te verdedigen) ook door Tito uitdrukkelijk onderschreven te zien. Daarmee werd tot op zekere hoogte de ingewekt, dat het blokvrije Zuidslavië zijn eigen weg naar het

naar het socia

naar het socialisme kon volgen, zolang men althans niet aan de zaak zelf (het "socialisme") verzaakte en het land niet zou worden prijsgegeven aan de "contrarevolutie". "Als communisten en marxisten", zo verklaarde Breznjew destijds, "weten wij heel goed dat bepaalde gemeenschappelijke wetten bestaan bij de socialistische opbouw en gemeenschappelijke fundamentele trekken en socialistische criteria, zonder welke het socialisme eenvoudig niet kan bestaan". In 1971, naar eerst later bleek, heeft Moskou niet een "zwakte" van Joegoslavië uitgebuit, maar was het juist Tito, bevreesd voor een afbraak van het communisme in eigen land, die met Moskou naar een modus vivendi streefde. Na de zgn. Eurotop van communistische partijen in Oost-Berlijn, waar ook Joegoslavië was vertegenwoordigd, lijkt men de term "socialistisch internationalisme" nog bij uitstek voor de ontwikkeling van de onderlinge betrekkingen tussen de Oostbloklanden (WP) te bezigen. De uitdrukking komt in het nieuwe Joegoslavisch-Russische communiqué niet voor. Nu wordt gezegd: "De uitbreiding en verdieping van de internationalistische, kameraadschappelijke en vrijwillige samenwerking en solidariteit tussen communistische en arbeiderspartijen moet plaatsvinden met inachtneming van de gelijkberechtiging van alle partijen, de soevereiniteit van iedere individuele partij en niet-inmenging in de interne aangelegenheden". Overigens is de term "internationalistische/proletarische solidariteit" niet nieuw, de term lijkt echter wat minder erfelijk belast dan het sleutelbegrip "socialistisch internationalisme", waarmee nu eenmaal in veel sterker mate de idee van een leidinggevende partij of richtinggevend centrum (Moskou) en de "Breznjew-doctrine" worden geassocieerd. Op het XXVe Congres van de CPSU - derhalve nog voordat de topconferentie van Europese communistische partijen plaatsvond - had Breznjew niettemin al duidelijk laten weten dat de SU/CPSU onverminderd belang blijft hechten aan het beginsel van "proletarisch internationalisme". Waar de zogeheten klassenvijand (het Westen) "zijn anti-communistische acties actief op internationaal niveau coördineert" mag volgens Breznjew de communistische beweging niet achterblijven en mag van het "machtige en beproefde wapen van het proletarisch internationalisme" niet worden afgezien. De akkomodatie-tendenzen waaraan Moskou zo als bekend op de Communistische Eurotop (juni 1976) toegaf

betekenen niet

betekenen niet - zoals de Russische partijleider bij voorbaat al op het congres van de CPSU waarschuwde - dat de poorten nu open zouden zijn voor allerlei "kompromissen in principiële aangelegenheden" (van het marxisme-leninisme) of concessies aan "tijdelijk opportunisme". Al met al blijkt evenwel de strijd over welke begripsinhoud moet worden gegeven aan het beginsel van "proletarisch internationalisme" beslist te zijn ten gunste van de voorstanders van "solidariteit in diversiteit". Op de Eurotop werden de verschillen tussen nationale communistische partijen als het ware gelegaliseerd. In de politieke praktijk echter zal de CPSU (als primus inter pares) haar leidinggevende rol, b.v. als initiatiefnemer of trendzetter van politieke ontwikkelingen, nauwelijke aan betekenis laten inboeten. Alleen al de verschijning van Tito op de conferentie in Oost-Berlijn moet het Kremlin als een politiek succes hebben beschouwd.

Bijeenkomst van het politiek consultatief comité (PCC)

5. De korte bijeenkomst van het Politiek Consultatief comité van de WP-landen in Roemenië (Boekarest) op 25/26 november j.l. stond in het teken van voortzetting van de koers van ontspanning, versterking van veiligheid en samenwerking in Europa. Op de conferentie hebben de staatshoofden en partijleiders het streven van het WP naar voortzetting van de CEVS-politiek kenbaar gemaakt, nieuwe "ontwapeningsvoorstellen" gepropageerd en tot de verdere institutionele uitbouw van de politieke samenwerking in WP-verband besloten. Beduidende nieuwe politieke initiatieven werden niet genomen: de conferentieresultaten wijzen op het streven van de SU aan haar Europa-politiek continuïteit te verlenen. Dit verklaart waarom het PCC geen ontspanningspessimisme kent en erop hoopt dat op de toetsingsconferentie van Belgrado in 1977 een uitwisseling van "positieve" ervaringen op het gebied van de Europese samenwerking zal plaatshebben.

6. De "ontwapeningsvoorstellen" van het PCC bevatten weliswaar nieuwe en ook concrete elementen, maar vertegenwoordigen een oogpunt van het streven naar veiligheidswaarborging alleen de Russische variant, zodat zij ook geen aanknopingspunten bieden

voor serieuze

voor serieuze onderhandeling. Ook de SU zelf heeft bovendien zich altijd op het standpunt gesteld, dat in dit soort zaken in gelijke mate rekening moet worden gehouden met de veiligheidsbelangen van de betrokkenen en niemand mag uitgaan van eenzijdige voordelen. Van de twee voorstellen in het slotcommuniqué van Boekarest (1. intentieverklaring over het afzien van het eerste gebruik van atoomwapens; 2. bevriezing van nieuwe toetredingen tot de respectieve bondgenootschappen) is het eerste voorstel, omdat verwezen wordt naar de Helsinki-akkoorden, waarschijnlijk op de agenda van de conferentie van Belgrado genprojecteerd. Het voorstel is ongetwijfeld ontworpen om, zij het dan geen actieve steun dan toch tenminste een welwillende reactie van neutrale en niet-gebonden landen te wekken. Stellig mikt het Oostblok hiermee even op het in het defensief drijven van de NAVO-landen om hen te noodzaken hun eigen strategische conceptie "vast te leggen", wellicht in de hoop afbreuk te doen aan hun onderlinge saamhorigheid.

7. Uit militair oogpunt zou een verklaring over het afzien van het eerste gebruik van atoomwapens, zoals voorgesteld aan alle CEVS-staten, de taak van de NAVO om het militaire evenwicht in Europa te handhaven enorm verzwaken. De zelfbeperking zou de ondertekenaars van Helsinki ook in andere werelddelen voor verreikende konsekwenties plaatsen. Gevoegd bij eveneens gedane voorstellen tot opheffing van buitenlandse militaire bases en te trekking van in Europa gestationeerde troepen zou aanvaarding van nieuwe verdragsontwerp, gelet vooral op geopolitieke factoren en op de konventionele overmacht van de WP-strijdkrachten, de militaire positie van West-Europa dusdanig verzwakken, dat daarmee inderdaad een heel belangrijke stap zou zijn gezet op weg naar een Europees veiligheidsstelsel naar Sowjet-koncept. Wat betreft het tweede voorstel van het PCC (niet-uitbreiding van allianties) kan worden betoogd, dat het juist op een ogenblik wordt gelanceerd waarop het WP zich zelf institutioneel versterkt. Het voorstel lijkt er overigens op te wijzen, dat het WP in tegenstelling tot de NAVO (Spanje) in de eerstkomende jaren niet op nieuwe lidstaten kan rekenen.

8. De oprichting

8. De oprichting in WP-verband van een Comité van Ministers van Buitenlandse Zaken en van een daaronder ressorterend Verenigd Sekretariaat (ter vervanging van een uitsluitend Sowjet-Sekretariaat) heeft vooral betekenis in het kader van Moskou's Europa-politiek. Tegenstrijdig zijn vooralsnog de opvattingen die hier en daar worden gehuldigd omtrent de Roemeense aanpassing aan deze ontwikkeling van verdere WP-integratie. Het beeld van de eeuwige taktikus, partijleider Ceausescu van Roemenië, een beeld dat reeds lange tijd in zwang is, oertuigt wellicht niet in alle opzichten meer. Het heeft er alle schijn van, dat ook niet zozeer de Roemenen alswel de Sowjets, getuige nu weer de oprichting van een multilateraal sekretariaat, hun attitude in WP-verband (vooral op het terrein van procedures) in de loop der jaren wat hebben gewijzigd. Na de inval in Tsjechoslowakije zijn de procedures in WP-verband (sedert 1969) in die zin versoepeld dat het aksent op politiek dirigisme optisch althans wat meer in de richting van politieke coördinatie is verschoven, zodat in principe elke lidstaat een stem in het kapittel kreeg. Het politieke mechanisme van deze militaire organisatie trad eerst vrij laat in multilaterale zin in werking. Het is deze versterking van het multilateraal karakter geweest die tot wat meer differentiatie en zelfs tot enige vrijheid van "dissidentie" (Roemenië) aanleiding gaf, maar anderzijds Moskou de gelegenheid verschaft om het WP meer dan voorheen als belangrijkste coördinatiecentrum van de buitenlandse politiek van de lidstaten te presenteren. Na 1969 is de WP-organisatie door de SU intensiever gebruikt voor raadpleging en crisisbeheersing, aan de regel van consensus ~~lijkt~~ ~~meer~~ ~~gewicht~~ te zijn toegekomen. In nadruk die wordt gelegd op "coördinatie" van de buitenlandse politiek van de lidstaten is de tendens waarneembaar om het WP tevens als instrument ter bevordering van de politieke integratie van de Oostbloklanden aan betekenis te doen winnen. De nieuwere procedures getuigen van een meer flexibele aanpak om de Sowjet-suprematie in Oost-Europa te bestendigen en het traditionele ideaal van hecht ~~saneengeslotenheid~~ ~~dominerend~~ te houden. De opwaardering van de politieke rol van het WP vloeide niet alleen uit pakt-interne ontwikkelingen voort maar had eveneens plaats uit hoofde van Breznjew's detente-politiek van "normalisering" van de Europese situatie.

9. In de Sowjet-

9. In de Sowjet-pers zijn kortgeleden commentaren verschenen, waarin kritiek wordt geleverd op nieuwe NAVO-plannen en op de maatregelen die het Bondgenootschap heeft genomen teneinde de defensiecapaciteit te versterken. Betreurd wordt dat het verdragsontwerp inzake een intentieverklaring om niet als eerste kernwapens te gebruiken door de NAVO van de hand is geweest. De aanvallen in de pers richten zich eveneens tegen een beweerd NAVO-plan om een wereldwijde anti-communistische propaganda-campagne te lanceren. Op militair vlak worden kritische uitlatingen gewijd aan de vervanging van enige logistieke eenheden in Europa door VS-gevechtseenheden, aan de "ongekend hoge graad" van coördinatie op luchtmachtgebied, voorts aan de verbeteringen in de bondgenootschappelijke versterkingscapaciteit (aanvoer van troepen en materieel naar West-Europa), aan plannen om omvangrijke marine-eenheden van de VS te gebruiken om de sterkte in Noord-Europa op te voeren, de voortgang in geïntegreerde defensieplanning, enz. Kritiek wordt geuit aan het adres van niet nader genoemde Amerikaanse autoriteiten die wijzigingen in de NAVO-strategie voorstaan, voorbereidingen wensen voor het voeren van een "korte hevige oorlog in Europa" en omvangrijke gevechtsformaties dicht bij de grenzen van het Sowjetblok willen opstellen. Behalve uit overwegingen van propagandistisch effect kan de Sowjet-kritiek tevens voortkomen uit bezorgdheid over de geallieerde nucleaire strategie, onzekerheid omtrent eigen escalatie-mogelijkheden en omtrent de ontwikkeling van een eigen optimale doctrine voor de inzet van atoomwapens in het Europese theater. Mogelijk overigens lijdt deze evaluatie weer tezeer aan projectie van eigen onzekerheden.